

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretplata: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.
Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.
Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Pretplata šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglasi se računaju po 16 para po petiti retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku. — — — — — Plaća se sve unaprijed. — — — — —

BROJ 2.

SE NE VRAĆAJU. —
POŠILJKE NEPLA-
NE PRIMAJU SE. —
E RAČUNAJU 16 PA-
ETIT RETKU, A ZA
TA PO POGODBI.
VJA I ZAHVALE 20
A PO RETKU. — — —

Tri prokleta — izma!

Barbarizam! radikalizam! klerikalizam!
Ta tri najveća zla po napredak, kulturu i razvoj svakog naroda nalazila su od vijekova prikladno tlo u našim zemljama, od Triglava do Drine, pa i u Dalmaciji, u prvom redu u našem Krešimirovom gradu, gdje je i danas stovarište tih natražnih bakcila.

Dok su prosvjetljeni zapadni narodi tu natražnu eru preturili još početkom prošlog vijeka; dok je na pr. francuski klerikalizam dospio pod giljotinu još za revolucije koncem XVIII.og vijeka, te bio nakon duge kulturne borbe kroz čitavo prošlo stoljeće napokon potpuno likvidiran pod bivšim ministrom predsjednikom Briandom god. 1905. kad je u Francuskoj bila provedena rastava crkve od države i kad je crkva bila identifikovana kojoj mudrago socijalnoj instituciji; dok je barbarizam francuskih terorista svršio u brzo, a tako i nacionalni radikalizam, započet s trikolornim narodnim gardama i dotjeran do bjesomučnog i osvajačkog šovinizma pod Napoleonom; dok se je u Engleskoj, pa i u Njemačkoj i svim kulturnijim narodima Evrope započelo od davna sa „kulturnom utakmicom“ prosvjetljivanjem, unapređivanjem, a zabacilo staru metodu zaglupljivanja, tlačenja, rušenja — u našim zemljama na osvitku novoga vijeka te tri socijalno-kulturno-političke zaraze nastoje još većim mahom da haraju na štetu narodne prosvjete i napretka.

Barbarizam, radikalizam, klerikalizam provlače se našim narodnim životom još od vijekova. Narod u vječnim trzavicama sad je plijenom fanatičnih radikala, vikača, razbijača, legijonaša, sad je opet u religioznoj vrućici izvrgnut klerikalnim nasrtajima i furtimaštini.

Najzatučeniji nacionalni radikalizam nijesmo još preturili i frankovluk još i danas poživinčuje u prvom redu široke slojeve pučanstva hrvatskog, a i srpskog imena. Srpski „Slovenski Jug“ ovako opisuje svoje frankovce: „Srpski frankovci su Srbi, koji vrše na srpskoj strani onaj posao protiv Hrvata, koji izvršavaju na hrvatskoj strani protiv Srba sljedbenici starog Jozue Franka. Srpskih frankovaca ima isto tako kao hrvatskih; ne, može biti, u istom broju i ne, može biti, uvijek u istoj žestini, ali ih ima jednako dubokoumnih, ogorčenih, patriotskih, tih dragih naših Srba, što ispijajući potoke vina i piva u slavu Dušanove Carevine, sem Srbina ne vide čovjeka, a ovamo predstavljaju inteligenciju jalovu na polju nacionalnog rada, i mnogo puta, uz sve krasne riječi, najbolje su orudje tudjinskih vlasnika, naših ugnjetača.“

„Frankovluk ne znači samo biti uobražen, megaloman, svuda vidjeti sebe, na mjesto skromnog plodnog rada razbacivati se frazama i teatralnim gestovima, a ne raditi ništa; Frankovluk znači još i služiti tudjinu: služiti našim neprijateljima! Kao što hrvatski frankovluk, isto tako, tudjinu, neprijatelju našem izmećari i srpski frankovluk“ — piše „Pokret“.

A uz ovaj frankovluk dobivamo eto sada u našem narodnom životu pod firmom nacionalnog radikalizma najnoviju i najžalosniju pojavu: gubernamentalno furtimaštvo, koje se po čitavom našem narodu okuplja u jedinstvenu klerikalnu organizaciju: u t. zv. *pravaški blok*.

Klerikalizam, koji je u prošlim vjekovima malo po malo ključao jetra našem narodu, privezavši ga kò Prometeja uz liticu neukosti i neznanja, nije se prije ipak u vidljivoj formi isticao, ni istrčavao, jer mu nije to ni trebalo, budući je onda i onako kod nas sve bilo u rukama svećenstva, koje je onda vršilo najveći upliv na svakom polju našeg narodnog života: na društvenom polju preko bratovština, patronata, „škula“ itd.; na ekonomskom preko „manus mortua“, „opera pia“

postoji njemački univerzitet, a u cijeloj pokrajini ima manje Nijemaca nego li Talijana u samom jednom gradu, to jest u Trstu, manje nego li ima Čeha u jednom samom predgrađu Praga.

„Slaveni se osjećaju oslobođenim i ne će više Nijemce za gospodare. Oni traže potpunu ravnopravnost za sve narode, jednaka prava i dužnosti za svakoga. Od države traže, da za nju moraju imati jednaku vrijednost kulturne težnje svih naroda. Ovoj situaciji treba da se prilagode i naši Nijemci.“

D.r Smodlaka nakon ovog teškog i požrtvovnog zauzimanja u Beču za naše interese, nakon

„beneficia“ itd.; na političkom polju preko svojih seminarskih, kaptolskih, jezuitskih prvaka. Onda je bila era, kad je klerikalizam sa svojom „pénétration pacifique“ lagano, ali sigurno djelovao i trovao žile našem narodnom organizmu.

Danas je klerikalizam promjenio svoj način rada i taktiku, danas kad su moderni principi i reformno-socijalne ideje prosvjetljenih zapadnih naroda našle napokon i kod nas tlo da se učvrste i prošire.

„Realizam“ naš pri koncu prošloga vijeka, pak naprednjaštvo na početku ovoga, ta reakcija slobodoumnih elemenata našeg naroda, koja nije — kò prije — ostala samo na pojedincima, nego se amo i tamo organizovala u skupine, preko kojih je onda stala da djeluje u našem narodu jače, izrazitije, ponajprije na kulturnom i društvenom, a onda i na političkom polju — sve je to preplašilo nemalo naše prekrivene klerikale. Tiha klerikalna penetracija naišla je na otpor i nije mogla da više djeluje onako jeftino i neopaženo u slojevima narodnim, nego je bila prisiljena da započne sustavnim, koncentriranim radom i organizacijama, e da uzdrži stare pozicije, stečene u vijekovima sredovječne tame.

Medju južnim Slavenima Slovenija (Kranjska) je bila prva koja je započela da čisto — klerikalnim organizacijama i institucijama jurša na slojeve narodne, u prvom redu na široke slojeve pučanstva, te na omladinu, na djaštvo.

Sa Triglava „planinskih Hrvata“ spustila se eto napokon klerikalna bujica i na ostale naše zemlje. Juriša se uz papinski blagoslov klerikalnim listovima, brošurama, kongregacijama, „orlima“ itd. na socijalno-političkom polju; juriša se klerikalnim „posujilcima“, „pobožnim“ zakladama i milodarima na ekonomskom polju — juriša se i osvaja što i koliko se samo može, a sve tobože radi vjere!!

Klerikalizam — jer ne može još da otvoreno istupi — sakrio se jezuitski iza ledja pokvarenih stranaka i elemenata u našem narodu, prekrpio se nacionalnim radikalizmom i uz bučne fraze i trobojnice pravaške baca se na osvajanje masa, na osvajanje omladine, da si osigura pozicije i budućnost i da — dokle god može — uzdrži barbarizam starih vijekova.

Do nas je i do našeg rada hoće li ova tri zla i dalje rastvarati i točiti snagu našeg naroda, ili ćemo ga prosvjetom, ekonomskim prizidanjem i savjesnim uzgajanjem dovesti na razinu čovjeka i riješiti veriga. AB.

Klerikalizam i škola.

Prvi i glavni uzrok narodnog propadanja označen je u riječi klerikalizam, jer klerikalizam nije samo odijeljeni problem, već čitavi sistem pojava, koje idu za tim, da podržavaju narod u tmini duha i uma, da ga tako oslijepjena vode proračunanim ciljevima i da izrabljuju njegova prava i njegov žep. Zato se i klerikalizam najviše obara na škole i prosvjetne ustanove, nazirajući u njima ono pogibeljno svijetlo, koje je kadro razgaliti tminu njegovog prekrivenog i mutnog rovanjenja.

Od jezuitske borbe protiv državnog zakonu za pučke škole, pa sve do natražnog predloga kristlihsocijala Hagenhofera, u zadnjem parlamentarnom zasjedanju, podgrizava neumorno klerikalni crv zdrave temelje našeg pučkog školstva, da podmetne u nj svoje crno leglo.

Borba se protiv klerikalizmu nameće s toga svijesnom jačinom dužnosti kao borba za najsvetiju dobra naroda, za ne patvorenu, čistu prosvjetu i odgoj, iz kojih niče svijetlija i sretnija budućnost. Ali svijest se o pogubnosti te crne zaraze nije jošte uvriježila u duši našeg naroda i on ne osjeća

jalne općinske katakombe uz obično čepanje i brutalno guranje po ulicama. Dvojica njih, koji su pridigli polumrtva mladića i vodili ga do prve ljekarne bili su uapšeni i odvučeni u zatvor, tako da bi ranjenik bio pao, da ga drugi nijesu prihvatili. Ranjenik se jedva micao te je samo nesvijesno mucao: „nije mi ništa“, dok nije napokon bio odnesen kući, gdje je nakon malo časaka uz očajno jadikovanje udove majke i nejake braće

umro

i neznajući zašto i kako je u 21. godini života morao ostaviti ovaj svijet i svoj rodni grad, ko-

pogibelnost njenog otrova. Dužnost je naša da razotkrijemo zapretane ciljeve klerikalizma obzirom na pučke škole i da pokažemo na jednom praktičnom primjeru, kako usklik slobodna škola, nije izraz mržnje, već nužni korak narodne samoo-brane.

Punih je dvadeset i sedam godina, što je mala Belgija pritisnuta pašovanjem najljućeg klerikalizma, kojemu je uspjelo, pomoću vladinih pripomoći, razviti u cijeloj zemlji mrežu najraznoličnijih socijalnih ustanova i privlačiti time k sebi mase, koje je ono materijalnim interesima znalo podržavati suznjima klerikalnog upliva. Ponajvećma, razumije se, bile su poklerikalizirane same škole. Najprije se je izjavilo, da je općinama slobodno organizirati škole po vlastitoj uvidjavnosti, ali pošto su klerikalci u dvije tisuće malih seoskih općina apsolutni gospodari, to su se svugdje lajčke škole pozatvarale, a zamijenile se sa školama, koje su samo po imenu „slobodne“, dok su one u istinu potpuno konfesijonalne i vodjene od fratara i koludrica. Ministarstvo Schollaerta neprestano je potpomagalo državnim subvencijama ove „slobodne“ fratarske škole, tako da ta svota iznosi godišnjih osam milijuna franaka. Čudom se čovjek mora da zapita, što imaju još u opće da traže samostani u ovom klerikalnom raju, koji se Belgijom nazivlje. Što oni još traže, a što je gospodin Schollaert predložio da im se udijeli jest sljedeće: Manastiri zahtijevaju, da se svakom ocu, za svako dijete podloženo školi dade „bon“ od trideset do četrdeset i šest franaka, koji će isplatiti država ili općina i da otac preda taj „bon“ školi, koju pohađa dijete. Uz sva ona prisilna sredstva, kojima razpoložu belgijski klerikalci, stalno je, da bi samostanske škole bile povukle u svoju ruku trećinu „školskih bonova“ a možda i više; većina bi javnih škola time propala a manastiri bi imali na raspolaganje godišnji budget od dvadeset milijuna franaka.

Ovo je bila posljednja kaplja klerikalne nesnošljivosti, koja je prevršila ustrpljivost liberalnih elemenata i složila ih u zajedničkome istupu s kojim je uspjelo konačno srušiti klerikalno ministarstvo sa njegovim natražnim projektima.

Iste borbe, koje su pred četvrt vijeka slabile i priječile u razvoju Belgiju, navještaju i nama naši pedagozi, tražeći uništenje školskog državnog monopola, da ga zamijene manastirskim i vodeći odurnu intranzigentnu borbu protiv najdemokratskijoj ustanovi, proti obligatornoj, općoj i javnoj obuci, a sve samo zato, da na tmini neznanja naroda sazidaju svoju moć, svoju vlast, svoje bogatstvo. Ali toj crnoj zatornoj pošasti znati će se oprijeti svima sredstvima zdrav razum i pošteno srce puka.

Program

Hrvatske pučke napredne stranke.
Narodna politika.

U dosadašnjim brojevima mi smo iznijeli naš program i baš temeljna načela istoga t. j. ona pravila, kojih se naša stranka drži.

Ali to nije dosta. Prama ovim načelima stranka mora i da radi i to na raznim poljima. U narednim brojevima razložit ćemo, što i kako radi naša stranka, sa kojim srestvima ona misli da izvrši svoj program. Danas počimljemo sa narodnom politikom.

1. Budjenje hrvatske narodne svijesti, t. j. stranka radi da svakomu našem čovjeku otvori oči, neka upozna da nije sâm na svijetu, da nije od svakoga ostavljen, već da ima na hiljade hiljade braće iste krvi i istoga jezika, koji će pomoći njemu, ako on pomogne njima; neka svaki i

U jednom od posljednjih brojeva Dalmate primjetismo jedan članak pod naslovom „Fiat lux“ sa potpisom nekog nama nepoznatog umirovljenog sveštenika u Skradinu. Stalno je to slagareva pogriješka, te će taj na takav način stvoreni don Fabiani, biti u mjestu već dobro poznat.

Nekoliko riječi o tom deliji trebamo kazati, baš da unesemo malo svijetla u stvari. — U svoje doba, a to ne bijaše davno, tom don Fabianu opat stvarao neprilike s nekih razloga, koje opat najopravdanijima smatraše. Tada naš bezprijekorni don Abondio obletaše od građana do građana, išteći od njih, da potpisuju neke tužbe protiv opatu u

NAJSTIĆ.
Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktivaj radi mnogih ajžvahniji, najuje, duguje svoj

isiti, ako mogi alno čuvstvo, naći alijani bili psihomamo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijekovi unuke. Nacijonaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko uestellini objelodalia“ nekoliko čla-rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one

nanja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u konaia, nije nikad zaitanja i probleme e razlika izmegju e have ovim pro-cijonalista), samo ene stranke kon-života cilj samoj vjlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat,

umjetnički izražaj. iti preslice s konča-u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča n starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvog rirode momće je po-osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za-ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na-o darovitom pastiru, ije poticao je vigje-

najmanji naš čovjek upozna da nije ni kopile ni izgubljenik na svijetu, nego da je sin poštenoga i junačkoga roda hrvatskoga —

obrana posjeda narodnih manjina i zaštita maloga čovjeka narodnoga u krajevima pomiješanim,

t. j. gdje su naši u manjini, ne dati tudjincu da ih zadavi; gdje su Hrvati pomiješani s drugim narodima, braniti svoju braću i doći im u pomoć u svakoj potrebi —

unutrašnje sustavno naseljivanje, t. j. ako je našima tijesno na jednom kraju domovine (kako je na primjer između Zagreba i Varaždina) nastojati da se presele na drugi kraj, gdje ima obilnije zemlje: nek je našima mjesta, a ne da tudjinci dodju na naš kruh, pa da u zadnju bućani istjeraju kućane —

obrana protiv odnarođivanja hrvatske djece u školama s tuđim nastavnim jezikom;

t. j. ne dati da nam škola tuđega jezika od naše mladosti učini izrode, ne dati da nam mlade Hrvatice odbiju od materinskog jezika i da od njih učine janjičare, koji ne će poznavati roditelja, koji će pljuvati na sve naše svetinje, i koji će raditi protiv svoga roda, baš kao poturice gori od Turaka —

sustavna briga za hrvatske iseljenike i koloniste;

t. j. biti pri ruci našem svijetu, kojemu je za nevolju da seli od kuće, ne dati da upadne u čampre bezdušnika, čuvati ga i pomagati mu u svakoj potrebi —

s obzirom na posebne prilike u Dalmaciji priznanje jezičnoga prava manjine Dalmatincima talijanskoga jezika uz uvjet podpiranja s njihove strane hrvatskih narodno-političkih težnja.

t. j. neka građani talijanskoga jezika u Dalmaciji pomognu hrvatskom narodu da dobije svoja prava, a mi ćemo im dati, da se slobodno mogu služiti svojim jezikom, koliko je to moguće i pravedno u jednoj hrvatskoj zemlji.

Zaključci hrv. srp. napredne omladine na sastanku 10.-11. VIII. 1911. u Splitu.

4. Organizacija h. s. n. o.

I.

H. S. N. O. zaključuje: Organizacija H. S. N. O. je unutarnja i vanjska. Uredjenje unutarnje prepusta se svakoj pojedinoj organizaciji, da ga provede prema konkretnim prilikama i potrebama. Vanjsko uredjenje organizacija H. S. N. O. je sljedeće:

Odredjenici svake pojedine organizacije sačinjavaju centralni pokrajinski odbor u dotičnoj pokrajini.

Odredjenici pokrajinskih centralnih odbora sačinjavaju glavni centralni odbor u Zagrebu.

Ovaj je odbor ovlašten, da, u dogovoru sa pokrajinskim centralnim odborima vodi naprednjački pokret, da reprezentuje H. S. N. O., za nju istupa i da posreduje između pokrajinskih centralnih odbora.

Na svakoj universi, na kojoj ima naprednih Hrvata i Srba ima se osnovati organizacija napredne hrv. i srp. omladine. Svaka organizacija odreguje svoga zastupnika u glavnom centralnom odboru.

II.

Pokrajinski centralni odbori imaju se konstituisati najdalje do 1. oktobra 1911. Glavni centralni odbor ima se urediti najdalje do 10. oktobra o. g.

Do ovoga, dakle, vremena ima biti provedena organizacija napredne omladine.

III.

Svaki član naprednih gjačkih organizacija obvezan je plaćati u organizacionu blagajnu za svrhe organizacija doprinos, što ga odredi svaka organizacija za sebe.

IV.

U svakoj naprednoj gjačkoj organizaciji ima postojati odio za antiklerikalnu propagandu. Zadaća je ovome odjelu, da prati kulturnu borbu u nas i vani, da dobavlja i širi antiklerikalnu literaturu, priređuje specijalna antiklerikalna predavanja i na svaki drugi način pruža sredstva za antiklerikalnu borbu.

Osobitu će brigu posvetiti ovaj odio agitaciji među mladim drugovima u organizaciji i van organizacije.

X. Poštenje u javnom životu ne može se dijeliti od poštenja u privatnom životu.

Dosad je među gospodskim strankama, bio običaj govoriti: „U politici nema poštenja“. Drugi opet sude ovako: „Gledaj ti, je li zastupnik pošten u saboru, je li načelnik pošten u općini, a ne zabadaj nos u njegove kućne, privatne posle. Neka on tu radi što hoće, neka živi, kako mu je drago. To su njegovi posli“.

Pučka napredna stranka ne odobrava ni jedno ni drugo tako govorenje. Pošten čovjek valja da i

V.

Organizacije H. S. N. O. obvezane su stati u redovitom međusobnom saobraćaju, putem dopisivanja, izvješćivanja o radu i prilikama itd.

5. Glasilo h. s. n. o.

H. S. N. O. zaključuje:

I.

Početak škol. god. 1911.—1912. izlaziti će u Zagrebu glasilo hrvatske-srpske napredne omladine: „Napredni Gjak“. Format lista je novinski („Sloboda“ ili „Pokret“). Izlaziti će 2 puta mjesečno, svaki put sa 6 i po stranica teksta. Jedna i po stranica prepuštena je nakladniku za oglase uz obvezu, da preko godine izdade četiri brošure po 10 helera namijenjene agitaciji i propagandi među naprednom omladinom.

Nakladnik, administrator i ekspeditor lista je g. Milan Marjanović, uspiju li pregovori prema njegovoj ponudi 6. VIII. ov. g. a koje će povesti gg. M. Koščina, O. Tartaglia.

Ne uspiju li ovi pregovori list će izdavati glavni centralni odbor.

Cijena listu je 10 helera svaki broj. Sadržaj lista je bojovno propagandistički. Beletristika je prepuštena u koliko je tendenciozna.

Pismena su u glavnom latinska. Na zahtjev štampat će se članci i ćirilicom, u koliko to bude tehnički moguće.

List će uređivati urednik izabran od glavnog centralnog odbora u sporazumu sa centralnim pokrajinskim odborima.

II.

Svaka je organizacija obvezana, da doprinese svoj doprinos u list (članak, dopis, bilješka itd.) i to za svaki pojedini broj.

III.

Svaki je član naprednih gjačkih organizacija obvezan pretplatiti ili kupovati „Napredni Gjak“.

IV.

„Napredni gjak“ mora svakako imati redovitu rubriku: „kulturna borba“ i „narodna samoodbrana“.

V.

Nijedan član naprednih gjačkih organizacija ne smije dati ni pare za protivničku štampu.

Dopisi.

Skradin, 27 Augusta

Od puna dva mjeseca na ovom sudu fali jedan od trojice sudaca. To se mjesto još ne će da popuni bilo zamjenikom bilo imenovanjem novoga suca, ne mareći koliko se time štete nanosi strankama, a suce poslima preopterećuje. Čudnih pojava u nas doduše ima. Po smrti mjesnog bilježnika bilo se imenovalo zamjenika, koji od svog posla nije mogao da vrši taj nametnuti mu, dok se drugome, koji se u svojstvu zamjenika natjecao i bio bez mjesta odbila zamjena. — Sada pak ne znamo s kakovih se razloga još oteže konačnim imenovanjem bilježnika i ispunjanjem već ispraznjenog mjesta suca.

Na sudovima, gdje ima izobilja personala, određuje se zamjena, netom i jedan od sudaca nastupi obični dopust, dok god nas bar, gdje je i onako svaki sudac poslima preopterećen često mu u dio pane, da za dulje vremena bolesti ili dopusta svog kolege obavlja i njegove posle. Tako se naravno dolazi do toga, da se poslima zaostane ili ih se obavlja, samo da budu obavljani. Stranke se na suce stoga tuže. Nadležne vlasti ne štete ih ukorima. Napokon dodje i do zamjene ili konačnog ispunjenja ispraznjenog mjesta, ali novoimenovani sudac radi na tome, da čim prije dobije premještaj, te se bavi samo dnevnim poslima, a stare napušta.

Sreća nas je bila poslužila, da smo pred par godina bili dobili suca, koji je, ne žaleći ni štedeći sebe, sve one viseće posle, koji su udarali starežinom, kraju doveo i uz svoje drugove potpuno uredio skradinski sud. Nedavno je bio premještan, a njegovo mjesto ostade prazno. Traži li se zar od one dvojice sudaca, da sami vode onaj posao, koga bi bilo dosta i za četvoricu, a pogotovo sada, kad i dosta kancelarskog osoblja fali. Ne vjerujući, da će nadležna vlast želiti kakov zaostatak, koji bi mogao biti uzrokom opet kakovim neurednostima i zbrkama, uvjereni smo, da se ne će oglušiti na ove pravedne zahtjeve.

Napredna omladina ponovno naglasuje da je ona u hrvatsko-srpskom narodnom životu samostalna i neodvisna skupina kulturnog značaja.

H. S. N. O. pratit će do u tančine sav narodni život, ali će se kloniti svake dnevne stranačke politike i zalaganja za političke stranke.

H. S. N. O. će samo pomagati u javnom životu, gdje to može učiniti na isključivu i očitu korist naroda i bez štete za svoje napredne i slobodno-principne.

H. S. N. O. stavlja se dakle samo u službu narodne prosvjete i narodnog gospodarskog rada u naprednom smjeru.

Iz Knina.

U Kninu se mnogo počima, a malo šta dovrši. Tako je osobito s gradjama i projektima. Crkva sv. Ante gradi se i popravlja ima mjeseci, ali se ne dograđuje nikada. Svi željeznički projekti bačeni su u koš, tako željeznica Knin-Ogulin, koja je bila sa gradnjom već toliko napredovala, da se je sve do medje sagradilo udobne zgrade za stacije, a ove su danas pozatvarane i sunčaju se u dangubi, da je žalost gledati ih.

I teško da bi se u Kninu opažao kakav napredak da nije „Hrv. napretka“. To društvo uspijeva baš zamjerno. Prostorijama društva ima da se divi i onaj iz većih gradova, te je uprav pohvalno kako se je u malenoj kninskoj varoši moglo onakova nešto da učini. Zgrada „Hrv. Napretka“ je nova na najljepšem položaju, s najmodernijim i najukusnijim, pokućstvom sa skupocjenim slikama Čermakovim, Bukovčevim, Tišovljevim, sa lijepim glasovirom, biljarom, sa bogatom knjižnicom, providjena svim boljim novinama, revijama itd. Sve je u tom društvu tako na mjestu i udobno, da se Kninjani mogu doista ponositi „Hrv. Napretkom“, koji je stajao veliki trošak i trud, osobito gosp. P. Požara, našeg zaslužnog sumišljenika, ali će stoga biti tim više na diku i njemu i našim sumišljenicima, vrijednim Kninjanima.

Naprednjak sa putovanja.

Iz Makarske.

Naknadni izbor zastupnika.

Na 20. Rujna bit će ovdje izbor zastupnika na Dalmatinskom saboru koji je ostao ispraznjen odrekom Ribičića. Borba će biti vrlo jako između pravaških klerikala i udružene Hrvatske i napredne stranke koje zajednički kandidiraju rodoljuba liječnika Dr. Matu Jurakovića, a pravaši svog „vječnog“ Pavinog sina Matu Klarića.

S' udarcem koji će doživjet na dvadesetog bit će za uvijek pokopano pravaštvo u Makarskoj i u primorju.

Bilješke.

Generalni štrajk radnika u Engleskoj osobito onih na željeznici i parobrodima zauzeo je bio silne dimenzije te je došlo do velikih nemira, pa i do krvi. Računa se da je poginulo 20 osoba, ranjeno nekoliko stotina, a uapšena sva sila. Najžešće su bjesnile mase radništva u Liverpoolu, gdje je došlo do krvavog sukoba s oružanom silom, te je opasno stanje bilo proglašeno. I u Londonu i po svim ostalim važnijim mjestima štrajk je odlučno i energično proveden.

Povod tog štrajka nije toliko u poboljšanju življenja engleskog radništva, koliko u tome što radništvo, jako i dobro organizovano, hoće i ono da vrši svoju moć u javnom životu Engleske i da velikim kapitalistima i poduzetnicima smanji upliv i moć. Štrajk je već zaključen na zadovoljstvo radništva i posredovanjem engleske vlade, koja je energično zatražila od željezničkih društava i ostalih gospodara radničkih, da povedu pregovore i da se pogode s radnicima, jer da će inače sama vlada to preuzeti u svoje ruke, budu li se gospodari i dalje onako obijesno i silovito držali prama radnicima.

U ovom su dakle štrajku radnici uspjeli, a društva željeznička pretrpila su golemu štetu. Računa se da je ovim štrajkom Engleska na prometu izgubila oko 125 milijuna osim troškova vlade za vojsku i ostale mjere, poduzete zbog reda.

U Splitu su svršili općinski izbori za sva tri tijela. U drugom i prvom tijelu glasovali su talijanaši za svoju listinu, uzdajući se, da će zbog nekih nesporazumljenja između hrvatske i napredne stranke proturati i kojega svoga u vijeće. Doživili su i opet blamažu jer su u II. tijelu glasovali za njih samo 43 proti 116 naših, a u I. tijelu dobili su 86 glasova prama 237 hrvatske i hrv. pučke napredne stranke.

U Kalabriji u mjestu Verbicari pobunilo se pučanstvo proti vlastima radi poduzetih mjera protiv kolere, upalilo i razorilo načelnički i općinski dom, te brzojav, činovnike je poubijalo. Zatim je uteklo u brda i tako je nastao mir. Kolovalje su ipak uhvaćeni i predani sudu.

(„Lega Nazionale“ bi tamo trebala otvarati škole, a ne u Istri i Dalmaciji — opaža zgodno „Narodni List“).

Između Njemačke i Francuske svršit će se pregovori glede Maroka sljedeće sedmice. Izgleda da će Francuska dobiti protektorat nad Marokom.

pojedne slučajevima ukoliko njegova postupanja, preveć bi na dugo pošli, nego ćemo samo spomenuti, da ćemo do potrebe slučaj za slučajem uz svjedoke iznositi.

Toliko na znanje nadležnoj vlasti, koja se oglušuje na privatne zaobe.

Iz Trogira

U Trogiru je prava Babilonija. Ne zna se ni ko pije ni ko plaća. Mikula je bio u Splitu i pomoću dra Bulića nastojao, da dodje do nekakvog kompromisa, u koju svrhu je bio uređen i dogovor. Ali, kad je stigao u Trogir, brat mu

Brzojavi.

Biograd 29/8 Pobjedismo drugo tijelo 71 glas većine

Biograd 29/8: Danas dovršeni izbori pobjedom općinske stranke furtimaši hametom potučeni. Pelicarić Ivan.

Vijesti iz grada i okolice.

Poučno-uzgojna knjiga učitelja Fr. Škarpe. Po prvi put usudujemo se govoriti o knjizi, koju nijesmo ni do polovice pročitali, premda ne obuhvaća više od 81 stranice. U Hrvatskoj tiskari Dr. Krstelja izišla je, prepuna štamparskih griješaka i neukusno opremljena, knjizica Fr. Škarpe, Dva poučno-uzgojna pravca. Napisana u protivnom narodnom jeziku, sa slabom i neukusnom stilistikom, vrvi gramatikalnim i ortografskim pogriješakama. Nietzsche, to smušeno stvorenje i filozof aristokratske bagre (kako ga pisac nazivlje) govori nepametno i bezobrazno (fino!) ali je zato uzor naših naprednjaka. I da g. Škarpa dokaže kako naši naprednjaci slijede Nietzschea navadja nazore njemačkih i francuskih slobodomislioca, te talijanskih socijalista i republikanaca. U ostalom dubokomni Škarpa ne zna, da Nietzsche nije bio nikada idealom demokrata baš radi njegovog Übermensch (ne obermensch!). Ondje, gdje zbilja navadja stanovite hrvatskih naprednjaka, mieša ga sa opim socijalista i slobodnih mislioca. U tu svrhu posudjuje kod Hrv. Straže otrgnute citate iz Pokreta, Hrv. Djaka i Savremenika, koji su djelomice opeotvano bili oprovrgnuti kao tendenciozni (lealno!). Svakako te naše grдне zablude sastojale bi se između ostaloga i u tome, što smo imali iskrenosti priznati: „Da je težak jaram Rima, da će napredno vrijeme donijeti i posve napredne ideje“.

Najbolji kriterij o vrijednosti i savremenosti Škarpine brošire steći ćemo u onim zvučnim izrazima, kojima brani škole konfordata i one iz pedesetih i šesdesetih godina. G. je Škarpa protivnik današnjim školama i državnom školskom monopulu (ideal klerikalaca je školska anarhija), te se tuži kako je jedna kršćanska većina bespravna dok liberalna manjina — jer kršćanska nije — nepravdu uzakonjuje.

Druga je polovica knjige krcata poglavljima najzamamnijih naslova, u kojima vraćaju, kriese, preprliću se zlatne, učene i moderne misli „našeg domaćeg pedagoga“ i „stupa uzgoja“. Knjizica je tako slabo i plitko napisana, da će nam se oprostiti ako ne možemo dalje. Dosta je pročitati par stranica, a da se čovjek uvjeri s kakovom nedovoljnom spremom i kakovim neznanjem govori pisac o najzaklučenijim problemima, koje kuša riješavati praznom dijalektikom fratarske propovjedi.

Pojavu ove brošire bili bi premučali, da se na njoj g. Škarpa nije učiteljem nazvao. Mi cijenimo odviše učiteljski stalež, a da pustimo, da ga se na ovaj način kompromitira. Učiteljstvo je naše steklo ugledan glas sa mnogim vrijednim doprinosom na odgojnom polju, pak smo uvjereni, da će naš svijet shvatiti Škarpinu broširu kao nedonošće jednog čudaka.

Onom jednom činovniku na gradj. odsj. poglavarstva, o kom smo zadnji put kazali, da dar jezika upotrebljava neumjesno, regbi da ta vijest nije bila po čefu. Sudimo to po tom, što je taj gospodin poslje te vijesti bio stao da fiksira Petra i Pavla, o kom je mislio, da je toj vijestici blizu.

Ostavljajući po strani smiješni dojam njegova fiksiranja, molimo nadležne, da ga pouče, kako u lošu momentu fiksiranje može vrijediti kao izazivanje.

Naša gradjanska umjetnica? Zaslugom našeg vrijednog gradjanina kapetana u miru g. S. Grubišić, čini se, da se imamo nadati jednoj umjetnici iz našeg grada. Hoće li gosp. kapetan Grubišić biti i pri g. c. Mikalević sretne ruke kao i s našim Meštrovićem, ne znamo, ali svakako želimo, da uspije bar djelomično, jer se Meštrović ne mogu često radjati. Svakako o našoj gradjanki izrazio se povoljno i sam Meštrović, a to može biti nama a osobito g. Grubišiću pobudom, da stvar, za koju se zauzeo, od kraja privede.

Darovaše. Hrvatskom Muzičnom Društvu Kolo da počasti uspomenu pokojne Kate ud. Sunara Gosp. Pere Škarica K. 3, da počasti uspomenu pokojne Milke Belamarić Gosp. Pere Škarica K. 3, da počaste uspomenu pok. Viktora Islera Gosp. Krsto Margetić K. 2, braća Ijadica K. 2, Sime Sunara K. 6. Uprava najtoplije zahvaljuje.

Uprava Velo-Cluba priopćuje P. N. Članovima, da izvole učestvovati na sjednici, koja će

se držati u nedjelju 3. Rujna na 10 sati prije podne u prostorijama Društva u kući Gosp. Luke Vidovića na Gospodskom Trgu.

Kod „Monte Promina“ poduzeća slijedio je ovih dana premještaj upravitelja gosp. K. Hofmanna u Siverić s unaprednjem. Dok se gosp. Hofmannu od srca radujemo, istodobno nam je žao, da je otišao iz naše sredine, jer je bio svakome mio i na svom mjestu. Radujemo se istodobno g. U. pl. Fontani, koji je zamjenio upravitelja i koji će — kako čujemo — zauzeti to mjesto, što ga po sposobnosti i zaslugi i ide!

Nova velika zgrada ukusno gradjena i najmodernije uređena, a na jednom od najljepših položaja u gradu, tik do perivoja, skoro će biti dogotovljena, te će biti na ured Šibeniku, kao i na diku vlasnika braće Ijadica, koji nijesu žalili ni truda ni troška, da i Šibeniku pribave nešto lijepa i moderna. Ugledali se i drugi u ovaj primjer, da i naš grad prestane jednom biti izlog starina i ruševina a la „Fundak“; „Nicoletti — palais“ itd.

Pravne pouke.

U ovom broju iznijeti će mo još jedno važno ustavno pravo, a to je nepovrjedivost kućnog praga. I ovo je pravo bilo uređeno sa zakonima iz godina 1862. i 1867.

Ovi temeljni državni zakoni naređuju, da nitko ne smije, da proti volji vlasnika ili stanara jedne kuće, u nju ugje, drugim riječima, da je kućni prag svet i da ga nitko neopravdano ne smije prekoračiti. Ovo je pravilo, ali dakako i ovo pravilo ima svojih iznimaka.

Kućna premetačina može u načelu da bude provedena jedino na osnovu jednog obrazloženog sudačkog naloga, koji se stranci zanimaj mora uručiti bilo odmah bilo najkasnije kroz susljedna 24 sata.

Kad se radi o jednom kaznjivom činu, mogu da rade kućnu premetačinu i bez sudačkog naloga sudski činovnici, činovnici redarstveni i upravitelji općinski (načelnik ili njegovi zamjenici).

U nekim slučajevima mogu da i sami redarstveni organi (žandari, redari, rondari) obave kućnu premetačinu i to bez ičijeg naloga, ako je proti osobi, koja stanuje ili se skriva u dotičnoj kući izdat nalog uapšenja, ako je odnosni stanar zatečen pri kaznjivom djelu, ako ga takovim označi javni glas ili odade oružje, koje se pri njemu nagje.

I u slučajevima ovakove premetačine mora se na zahtjev zanimane stranke istoj ili odmah ili najdalje kroz 24 sata izdati odluka vrhu premetačine i vrhu razloga, koji su ju potakli.

I financijska vlast može da obavi premetačinu, ako postoji sumnja, da se u jednoj kući krije što pokrijomčarena. Financijske organe mora da pri premetačini prati jedan općinski odaslanik.

U svim slučajevima, kad se obavi jedna kućna premetačina, pa kad se pri tome ne nadje ništa sumnjiva, ima se dotičnoj osobi na njezin zahtjev izdati posvjedočenje, da se kod nje pri premetačini nije našlo ništa sumnjiva.

Tko prekorači gornje propise, pa bila to i uredovna osoba, može da bude kažnjen sa više mjeseci zatvora, a radi li se o premetačini obavljenoj iz zlobe, može da ga zateče tamnica i do 5 godina.

Za danas ćemo pregledati još samo jedno ustavno pravo, a to je pravo traženja (peticije).

Ovo je pravo dvojako. U prvom redu svakome je u Austriji dozvoljeno, da od upravnih vlasti pita dozvole i priznanja vrhu svega onoga, što odnosne vlasti mogu da udijele, a ako baš hoće i vrhu onoga, što ne mogu da udijele, samo da dotična stvar ne bude nemoralna ili čak kaznjiva.

Osim toga svak u Austriji ima pravo, da putem suda traži obranu svojih prava prama svakom onome, za kojega drži, da mu je koje njegovo pravo povrijedio.

Ovo je od velike važnosti. Svaki čas naime, kada netko primi tražbu od koga, potuži se, kako je moguće, da se od njega traži jedna nepravdna stvar. Pri tome se zaboravlja, da je u Austriji ova sloboda zakonom zajamčena i priznata. Ako te je tko nepravdno tužio kaznenom sudu, dotičnika možeš kasnije tužiti za potvoru. Jeli te tko pravdno pozvao pred gradjanski sud, platit će ti parnične troškove, a ako njegov zahtjev bude baš s temelja nepravdan, možeš pitati, da sud takovog nepoštenog protivnika osudi također na isplatu štete, koju ti je nanio sa nepravdним pravdanjem.

umro

i neznajući zašto i kako je u 21. godini života morao ostaviti ovaj svijet i svoj rodni grad, ko-

Priopćeno.*)

Gosp. Vjekoslavu Sakšeku, tip. radniku Mjesto.

Vi nas dakle izdaste u borbi. Vi — organizovani radnik od deset godina ovamo! I u tom tugaljivom poslu kao da nije bilo dosta, da se sami džilitnete na naš zajednički interes i da diskvalifikujete jednu veliku istinu o moći naše drugarske časti, no još primamiste uza se jednog čovjeka, koji lakše no drugi podliježe pobudama simpatije onoga, koji nastoji, da ga sebi privuče i gubi onu trijezmenost, koja je svakako običnija u iskusnijem čovjeku, koji se sa nekim društvenim pojavama ne susreće po prvi put, pa nijesu kadre da zanosom utječu na nj i da mu oduzmu onu ravnotežu između časovitog osjećaja i hladnog posmatranja.

Zao nam je, i po stotinu puta nam je žao, da se je ovo dogodilo u gradu, u kome radnički pokreti ne uspijevaju baš s toga, što ne shvaćaju udruženu moć svoju; pa ovakav izgled nas peto-riće tipografa, koji nijesmo htjeli održati borbu sa bogatim nedjeljnim doprinosima, odista će utvrditi vjeru u njima, da je radnik na svijetu samo za to, da radi, puni džepove svojih gospodara, da štiti, pa i onda kad mu ljudski ponos i dostojanstvo nalaže, da se tome opre.

Vi ste na se prišli ime štreber, a znajte, da je to ono isto ime proti kome ste Vi, zajedno s nama, onako herojski u Zagrebu borili.

Puštajući Vam sada svu slobodu da se sami sobom borite i da radite u štampariji iz koje su radi ponosa izašli tri Vaša druga — mi putujemo sutra dalje s velikom nasladom, da smo za našeg boravka u Šibeniku bili na svojoj visini, pa ako se dogodi, da nas putem bude pratila ona poznata sreća, koja je vjeran pratilac nas proletaraca, da nam u truhlu glazba svira onda ćemo se, gospodine dragi, i Vas sjetiti, i ne ćemo nikad prestati, da punim glasom vapimo: našem zlu kriv je on, zemlja mu kosti rastresala, i ne ćemo prestajati da opetujemo sve ono, što je naš narod pjevao, i još danas pjeva izdajicama braće svoje. A megu tim čete nam i Vi do koje vrijeme znati pričati, kakav je kruh, koji štreberi jedu na račun svojih protjeranih kolega.

U Šibeniku 1. rujna 1911.

Ivan Decker, Josip Melinčević, Stjepan Vrček.

*) Za sadržaj gornjeg naslova, uredništvo ne odgovara.

Ispravak.

Slavnom Uredništvu „Naprednjaka“

Šibenik.

Odnosno dopisa pod naslovom: „Miljević“, u Vašemu cijenjenom listu, br. 3., molim Vas da u prvom narednom broju dadete tiskati slijedeći ispravak:

1. nije istina, da sam se ja pred Jozom Kulušićem mašao za stražnji džep (naime za samokres).

2. nije istina, da sam uopće samokresa uza se imao.

3. nije istina, da sam viknuo: Dosta je više, Boga ti tvoga i t. d., niti je istina, da sam ja u toj prigodi uopće spomenuo sv. imena Boga i Gospe.

Zlopolje, 11. VIII 1911.

O. Šimun Vatavuk žup. pom.

„Naprednjak“ dobivam i čitam, ali, jesam li poslao pretplatu?

Izdavač, vlasnik i tiskar

Pučka Tiskara Dr. V. Ijadica i drugovi — Šibenik.

Odgovorni urednik: Krste Živković-Šupuk

Prodaje se pokućstvo jedne sobe za dvije osobe. — Obratiti se gospodinu COSOLU.

Dobar lovac

u okolici, koji se bavi osobito močvarnim i vodenim lovom, traži psa rase Spinon ili Griffon, da mu se zajmi za ovu zimnu sezonu, a koga će on dobro izvježbati i usavršiti. — Obratiti se uredništvu lista.

U jednom od posljednjih brojeva Dalmate primjetismo jedan članak pod naslovom „Fiat lux“ sa potpisom nekog nama nepoznatog umirovljenog sveštenika u Skradinu. Stalno je to slagareva pogriješka, te će taj na takav način stvoreni don Fabiani, biti u mjestu već dobro poznat.

Nekoliko riječi o tom deliji trebamo kazati, baš da unesemo malo svijetla u stvari. — U svoje doba, a to ne bijaše davno, tom don Fabianu opat stvaraše neprilike s nekih razloga, koje opat najopravdanijima smatraše. Tada naš bezprijekorni don Abondio obletaše od gradjana do gradjana, išteći od njih, da potpisuju neke tužbe protiv opatu u

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. VJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

NAJSTIĆ.

Ijadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, n; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, duguje svoj

isiti, ako mogu alno čuvstvo, naći ilijani bili psiho- amo prema svom nego najvećma evo to je baza t.

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost,

pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju,

u svojoj veoma knjigama, u kona- na, nije nikad za- itanja i probleme e razlika između e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat,

umjetnički izražaj. ti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča i starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvaj rirode moće je po- osjećanje forme i čku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, zrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, ine poticao je vige-

postoji njemački univerzitet, a u cijeloj pokrajini ima manje Nijemaca nego li Talijana u samom jednom gradu, to jest u Trstu, manje nego li ima Čeha u jednom samom predgradu Praga.

„Slaveni se osjećaju oslobođenim i ne će više Nijemce za gospodare. Oni traže potpunu ravnopravnost za sve narode, jednaka prava i dužnosti za svakoga. Od države traže, da za nju moraju imati jednaku vrijednost kulturne težnje svih naroda. Ovoj situaciji treba da se prilagode i naši Nijemci.“

Dr. Smoldaka nakon ovog teškog i požrtvovnog zauzimanja u Beču za naše interese, nakon

jalne općinske katakombe uz obično čepanje i brutalno guranje po ulicama. Dvojica njih, koji su pridigli polumrtva mladića i vodili ga do prve ljekarne bili su uapšeni i odučeni u zatvor, tako da bi ranjenik bio pao, da ga drugi nijesu prihvatili. Ranjenik se jedva micao te je samo nesvjesno mucao: „nije mi ništa“, dok nije napokon bio odnesen kući, gdje je nakon malo časaka uz očajno jadikovanje udove majke i nejakie braće

i neznajući zašto i kako je u 21. godini života morao ostaviti ovaj svijet i svoj rodni grad, ko-

Prva Dalmatinska Tvornica Prediva i Tkala

PAŠKO RORA I DRUG — U ŠIBENIKU

Sastavljena iz najnovijih — najmodernijih strojeva pravi sukno (štofu) za odijelo i kabane u svakovrstnim modernim bojama iz same čiste naravne domaće vune.

8-52

Unajmljuje se kuća

počam od 1. listopada. Kuća nalazi se u blizini bolnice. Poblizi uvjeti mogu se saznati kod g. : **Frane Sunare.** :

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK

Veliko skladište odijela, modernog taja, uz veoma povoljne cijene.

8-52

Ant. Tonković Makarska

preporuča Trgovinu u jestivu Skladište materijala za gradiva podružnice M. Bettiza & figlio iz Spljeta Skladište Tvornice Piva iz Sarajeva Zastupstva tvornice sapuna Salvetti e Com. iz Pirana i zastupstvo Pučke Tiskare u Šibeniku

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr. 2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

Gritzner Šivači Strojevi
jedna od najvećih tvornica šivaćih strojeva na Kontinentu.
Rasprodano preko dva Miliona strojeva.
Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju — najbolji.
Mjesečne uplate — — — — — veliki popust.
Podučavanje u vezivu badava.
Gritzner Kotur
odlikuju se već od godina čvrstoćom i kvalitetom materijala.

Skladište:
JURAJ GRIMANI — ŠIBENIK.

NEBOJI SE ŠVINDLER-UTAKMICE

8-52

Penkala

Automatična olovka i pera —
dobivaju se u papirnici
JURAJ GRIMANI - Šibenik
pribor za pisaće strojeve svijuh
— sistema. —

Razglednica i svih ostalih kancelarijskih predmeta
Svi školski risači i pisaći predmeti

8-52

Grubišić & Comp. u Šibeniku

: Otpравниštvo i stovarište za umjetno gnjojivo :

CALCIUMCIANAMIDA

5-20

(Società anonima per la utilizzazione delle forze idrauliche della Dalmazia)

Upute o uporabi i razjašnjenja na zahtjev badava i franko.

A. Poštenje u javnom životu ne može se dijeliti od poštenja u privatnom životu.

Dosad je među gospodskim strankama, bio običaj govoriti: „U politici nema poštenja“. Drugi opet sude ovako: „Gledaj ti, je li zastupnik pošten u saboru, je li načelnik pošten u općini, a ne zabadaj nos u njegove kućne, privatne posle. Neka on tu radi što hoće, neka živi, kako mu je drago. To su njegovi posli“.

Pučka napredna stranka ne odobrava ni jedno ni drugo tako govorenje. Pošten čovjek valja da i

napredna omladina ponovno naglasuje da je ona u hrvatsko-srpskom narodnom životu samostalna i neodvisna skupina kulturnog značaja.

H. S. N. O. pratit će do u tančine sav narodni život, ali će se kloniti svake dnevne stranačke politike i zalaganja za političke stranke.

H. S. N. O. će samo pomagati u javnom životu, gdje to može učiniti na isključivu i očitu korist naroda i bez štete za svoje napredne i slobodno-principne.

H. S. N. O. stavlja se dakle samo u službu narodne prosvjete i narodnog gospodarskog rada u naprednom smjeru,

pojedine slučajeve, ali ne njegovu postupanje, preveć bi na dugo pošli, nego ćemo samo spomenuti, da ćemo do potrebe slučaj za slučajem uz svjedoke iznositi.

Toliko na znanje nadležnoj vlasti, koja se oglašuje na privatne zaobe.

S.

Iz Trogira

U Trogiru je prava Babilonija. Ne zna se ni ko pije ni ko plaća. Mikula je bio u Splitu i pomoću d.ra Bulića nastojao, da dodje do nekakvog kompromisa, u koju svrhu je bio urečen i dogovor. Ali, kad je stigao u Trogir, brat mu